

MESTRE OLAGUER

A. Guimerà

3ra mort tres de pi

Mestre Olaguer

MONÓLECH

R. 3918-N

BARCELONA
IMPREMTA «LA RENAIKENSE»

1896

Rasans Bonas

Bochs de campana (sonaten)
Bononadas = 2. tiros de fusel

1ª mort tres de pa'

MESTRE OLAGUER

A mitja elum

MONÓLECH

Avans d'alsarse 'l teló, dos ó tres tiros seguits: després un de sol.
La escena representa un carrer de Barcelona del barri de Ribera, tancat per una formidable barricada á la que s'hi puja pujar per medi de caixas, botas, sacs de terra y altra mena d'objectes de que 's troba formada. Las casas dels costats están mitj destruhidas per lo bombardeig y 'l incendi. En la escena y entre la runa, cadáveres de catalans. Per tot la desolació més completa. Es al matí. Al alsarse 'l teló, Mestre Olaguer está enfiat á la barricada y acaba de disparar lo fusell contra's enemichs, veyntse encara 'l canó de l'arma que fumia. Parla micant per sobre de la barricada.

També á aquest l'he tocat! Si, té; s' atura!...
Vol apuntar!... No pot... Li ha caygut l' arma!
Estén los brassos!... ensopega!... A terra!
Aixís: revoleat! Crida! Els seus hi corren!
Lo voltan! Van á alsarlo!... Ah, no; ja 'l deixan!
Deseu 'ls Sagraments: que prou té l' ànima
al infern que li cantan las absoltas.

Baixa satisfet de la barricada. Ve fins al mitj de la escena y parla ab son fusell, abressant'lo.

Prou
bonysana y
Prou Firas — 6 —

Bé, company! Se t'estima. Deu permet
que fem net de traidors á Barcelona...
y 't penjaré en l' altar de Santa Eularia.

Pausa, esclatant.

Ha callat la campana! Com s' aturan
los de la Seu? Qui sab si alguna bomba
ho ha ensorrat tot!... Y ara 'ls canons no enjegan.
Y ha parat poch á poch la fusellada!...
Ah, no. Jo no! Mentre's lo cor me boti!...
Que hi ha fam? Aixó ray! Foch y foch sempre:
y aquí ferm dia y nit fins que Deu vulga.
Carreguém. Vá. La pólvora. Ah, que hi goso
enfonsanthi la mà! Ja hi es. Y ara...
vinga la bala.

Buscant inútilment en las sevas butxacas.

Aquí. No? Hont ets petita?...
Aquí n' hi deu haver. Tampoch? Aquesta...
Es buyda. Qui ho entén? Dintre la caixa.
Mare de Deu! Ni una! Si n' hi havia
tot un sarró á la vetlla!... Ah, malviatje!
S' han acabat! Y ara consúmet, móret!
N' hi ha per tornarse boig! Tot just quan quedo
de tants companys jo sol, y en mitj de runas!

Pausa.

Per un grapat de balas donaria...
Veyám si 'n té algún mort. Aquest. Miremho.

Registrant en las butxacas d' un dels catalans escosos á terra.

Qui era? No 'l conech. Calla! Ja 'n trobo!

— 7 —

No: un tros de pa. Deu 'ns en dó! Tres dias
que no he tastat ni un mos: oydá! Mes ara
busquem balas y prou. La fam... qu' esperi.

Se fica 'l tros de pa á la butxaca. Registra altre cadáver.

Qui sab si aquest... Qu' es noy! Sembla que riga!
Ah, malehida guerra! Ni una sola!
No tinch cor per seguir, que semblo un lladre!

Dubtant y resolentse per últim va á un altre cadáver.

Té: 'l derrer. En Ramon. Es fret que gela!
Ni una tampoch! No puch mirarlo! El pobre!
Tant graciosot y cor obert! Y ara
la seva dona está esperant que torni!
Ah, que n' heu fet de mal! Y sempre, sempre
per lo mateix. Per governá aquí á casa:
per tractarnos com bens que se 'ls degolla!
Y en bona fé qu' ho hem sigut bé massa!
Y ell molt més que ningú. Tot s' ho prenta
pel bon costat; y res de mal s' ho creya.
Fins un dia... y de bo que vaig cremarmihi.
Un matí que al devant de la botiga
feya cantant ab mos fadrins un carro,
d' aquells de quatre rodas per la sega.
Gayre be era enllestit, y sols mancava
encerclá á cops de mall l' última roda
que alinava 'l ribot, mentres qu' en terra
lo céreol s' enrojfa en mitj de brasas.
Ell que allavors passava, me va emprendre.
— Mestre Olagner, que Deu vos do bon dia. —
Encaixém ab aquesta, y li pregunto:
— Que hi ha de per llá dalt? — Han vingut lletras.
Diu que ja tenim rey: que ve de Fransa,
y 's dirá Felip V. — Felip! La peste

se l' emporti! Els Felips per Catalunya...
han sigut sempre de la pell del diable!

— Diu, va fer, que es aquest bella persona.

— Ja á Madrid cuitarán á ferlo perdre.

— Y que vindrá á jurar las lleys antigas.

— Lo jurat trencará quan allá ho vulgan.

Company, estén perduts si la gent nostra
no fa un va-y-tot: que hi ha sigles y sigles
que 'ns volen acabar, y un dia y l' altre,
va de pares á fills que sota terra
furgan en las arrels de Catalunya.

— Mestre Olaguer, sempre ho veyeu tot negre.

— No, negre, no: color de sanch y fora. —

Se 'n va riure al sentirho: y vaig cuadrarmhi...
que 'l riure aquell al cor no m' hi cabia.

— Va á la mort Catalunya; y sou vosaltres
los que aixequen 'l catafalch per ella.

Vosaltres, los prudents; la gent del ordre
que us fa por un fantasma, y sou joguina
dels d' allá, y dels d' aquí que mercadejan
ab la hisenda y la sanch del nostre poble. —

Vaig agafarlo per un bras, y ab ira,
sotraqeiantlo tot, que 'n vaig fer massa,
li vaig dir tant cremat que no m' hi veyá:

— Forman la Espanya, m' enteneu? dos pobles.

Hi ha qui diu son germans. Sí, prou: se semblan
com l' aygua al foch, y com la nit al dia.

Volen manar tots dos, y com en ella
no hi caben pas, d' aquí que l' un ó l' altre
te d' aplatat lo coll fins que li ajupin.

Valencians, mallorquins y aragonesos
units als catalans fan un sol poble.

Els tres ja han fet á tots, y sols nosaltres
ans l' orgull castellá no 'ns volém tórser.

Lo dia que caiguém!... Voleu saberho?

Aquí ho teniu: veyeu las quatre rodas.

Dintre 'ls cércols de ferro hi ha Valencia,
Mallorca y Aragó; voltat de brasas
ja está á punt lo grilló de Catalunya.

Vos, deixéulo posar, y es fet lo carro,
que tragini pel mon de sigle en sigle
un mort que fa vergonya: nostra rassa
vensuda per cobarda y per indigna! —

Y 'l mall feixuch giravoltant en l' ayre,
saltantme 'l cor vaig acabar la feyna.
Y ell... no va riure més! Y ha dat la vida!

Pausa. Plorant.

Llàgrimas, té! No sé d' hont surten ara.

Oh, 'm pegaría á mí mateix! Si sembla

que no siga jo aquell de pit de roca.

Sort que ningú ho ha vist. Mala negada!

Sort per mí y sort per ell, que si se 'n reyan!...

Aisant lo fusell culata en l' ayre.

Ara que me 'n recordo. En la butxaca

hi dech tenir un tros de pa. Sí, míral!

Y que 'm trobava defallit fa estona.

Ab, ah! Seyemhi.

*Al adonar-se de que s' anava á seure al costat d' un caláver, s' aixeca
ab amargura, anant á seure á vora d' hont reposa 'l seu fusell.*

No, no aquí. Voreta
de mon fidel company. Y 'l pa qui 'l trenca?
Qu' es du! Per lo cap baix te una setmana.
Sembla pa de senyors, que tot es crosta.

Trenca 'l tros de pa d' un cop de culata.

Ara! Las mollas: bo! Malaguanyadas,
que aquí 'ls aucells no hi venen. Te mil gustos.

Pausa, menjant.

Aixís en aquest' hora jo esmorsava,
allà, en la rebotiga, y part de fora
d' aprenents y fadrins quinas conversas!
Ma muller, somrisent y enamorada,
me duya á plech de bras á la petita,
del llit encara ab las galtonas rojas,
fentli vergonya la claror, xerrayre,
brassos alsats y las cametas nuas,
repicant en la falda de sa mare.
Y seguintla d'aprop mon fill venia
cantant cansóns, saltironant alegre,
á coll, pobret! lo seu fusell de canya!...
y, tot ulls, cóm s' alsava de puntetas
per veure 'l plat en la pulida taula!
Esposa, fills del cor, may en ma vida
vos tornaré á mirar! May en ma boca
la vostra hi sentiré, niu de venturas!
¡May més, may més! Que m' heu deixat per sempre!

Plora, transformant poch á poch lo plor en frèstega desesperació.

Tot ho he perdut. Cuatre parets negrosas
sens porta ni teulat són, ay, la casa
qu' era mon cel! La mort, cóm l' ha guarnida!
L' alberch honrat es d' assessins refugi,
qu' en l' ascó de mos avis hi blasfeman,
en mon llit d' esposallas s' hi revolcan,
y en lo bressol de mos fillets hi guardan
las armas ab que 'ns matan, y 'l que 'ns roban!

Apartant lo tros de pa que li quedava.

Lluny de mí 'l pa, y m' acabi la miseria,
lo rosari besant d' argenteria
que á ma esposa vaig dar en prometatje.

S' ha tret lo rosari de la pitrera, besantlo.

Ah, tu sempre ets ab mí, que m' aconsolas
pregant per ells fins que allà dalt m' hi vulgan!

Aixecantse ab desesperació.

Mes jo no puch morir en tant que aleni
lo lladre y l' assessí de ma familia!

*Torna á besar lo rosari, ficantsel altre cop á la pitrera, sanglotant ab
desesperació. Pausa llarga.*

Oh, quina nit d' horrors la nit aquella!
La ciutat no era encara un munt de runas,
que murallas ensá tot era nostre.
Va móures l' enemich; saltá la mina;
s' obrí un baluart; y pel descoll tot-d'una
los vils traydors per los carrers entraren
fins ma casa arribant. Jo en ma finestra,
espitllera d' honor, ab quina angunia
disparava als malvats! Caygué la porta
als cops de la destral; y aquella turba
de gent sens Deu va regolfá en la entrada
caragolantse escala amunt rabiosa!
Ma muller m' abressava y 'ls estrenyíam
entre 'ls dos als fillets. La turba fera,
manantla un capitá, tirat de Judas,
apuntá contra tots. Pietat! cridavam
ma esposa y jo. Pietat per ells! Y 'ls monstres,
al ordre d' aquell Judas, dispararen!
Ah! Jo al cor vaig sentir las balas totes

de ma muller y de mos fills! Las mevas
no las vaig sentir pas! Y'm desagnava *

Se sent tocar á somaten, s'aparta y á estonas, que no destorbi la representació. De quan en quan també s'ha de sentir alguna cançó nada molt llunyana.

La campana que parla! Bona llengua!
A la brega altre cop y á la venjansa!
Aixó es viure y gosar! Mes, cóm no tiran
los d'aquestos carrers? Foch altra volta!
Jo dalintme aquí sense combatre! *

*
nada
teint
al final

Rumors
al
lluny

El remor llunyana de gent que s'acosta. Aquesta remor se deu cridar fins á caure 'l teló.

Quina remor! Y qué pot ser?... Dirías...
qu' es la mar... La mar, no!... Gent que s'acosta!
Ah, sí. Gracias, Deu meu! Y ells se pensava
que 'm pendiriam. May, may de la vida!
Quin goig véurels venir! Germans de guerra *

zoro

S'ha enfilat á la barricada presentant lo cos. En aquest punt se sent una descàrrega, quedant ell ferit. Baixa una part de la barricada.

Ah! Els enemichs! Y m' han tirat! Oh, rabia,
que aquí 'm sento ferit! Sí, sanch, sanch meva!
Y venen! Qué! moriren tots los nostres!
Mes aquí soch, y encara tinch coratge
per fermhi á mossegadas y ab las unglas!

Després de tornar á mirar als enemichs que s'acostan, baixa tambalejant al mitj de la escena.

Oh Deu tot poderós! Aquell que 'ls guia
F'he descobert ab lo posat de Judas!...
L'assessí de ma casa! Y vé! Y jo 'm moro!

Una bala! Sols una! Un tros de ferro!
Omplume l' arma fins arrán de gola!
Metralla, ferro, plom, que 'l fassi engrumas!
Hont trobarho! Ah! El rosari! Ja tinch cárrega.
Parenostres... recorts... tot, tot á dintre!

Torna á pujar una part de la barricada, disparant per una escletxa á ella.

Amunt. Se 'n ve al davant... y riu! Té: plégaho!
Ah! L' he tocat! L' hi ha anat sobre la cara!
Ja cau. Feyna pels corps! Ara á mi 'l riure!

Rialla que acaba ab un gemech.

Tot tremolo!... Es... de goig! Mos ulls s' entelan.
No es lo fum de la pólvora: es que arriba
per mi la mort. Ah, fills! Volguda esposa!
Féme un lloch, que ja vinch!... Patria áorada,
sálvate! Sálvala, Deu! Ayre!... M' ofego!
Ha parat lo canó! Rendits? Vergonya!
Fins los morts com no s' alsan y 'ls escupen!
No, cherra tots! Aquesta terra es nostra!
S' acostan. Son aprop. Jo no 'ls vuy veure!...

lument
eridoria p.
sense d
al actor

Al agonisar, caygut á terra, se cubreix la cara y 'l cap ab los brassos per no véurels ni sentirlos.

Aixís. Morim! Ja son aquí... las fúrias!

Ha de semblar que Mestre Olaguer ha mort. En aquest moment la remor dels castellans s'ha de sentir al peu de la barricada. Després del crit de «Viva Felipe V», Mestre Olaguer s' aixeca rígid, cayent mort desplomat al victoriejar á Catalunya.

¡Viva Felipe V! *

Veure fosta

A fora lladres!

Visca la llibertat de Catalunya!

Mentres cau 'l teló s'han de veure 'ls soldats de Felip V que van traspassant la barricada.

OBRAS DRAMÁTICAS DEL MATEIX AUTOR

	Pessetas.
GALA PLACIDIA (2.ª edició) tragedia en tres actes.	2
JUDIT DE WELP tragedia en tres actes.	2
LO FILL DEL REY > > >	2
MAR Y CEL (4.ª edició) tragedia en tres actes.	2
REY Y MONJO tragedia en tres actes.	2
LA BOJA > > >	2
L'ÀNIMA MORTA > > >	2
EN PÓLVORA drama > > >	2
JESÚS DE NAZARETH tragedia en cinch actes.	2
MARÍA ROSA drama en tres actes.	2
LAS MONJAS DE S. AYMAN drama en quatre actes.	2
LA FESTA DEL BLAT drama en tres actes.	2
TERRA BAIXA drama en tres actes.	2
LA SALA D' ESPERA comedia en un acte.	1
LA BALDIRONA > > >	1
MESTRE OLAGUER monòlech.	0'50
MORT D' EN JAUME D' URGELL monòlech.	0'50

Aquestas obras se venen á Barcelona en la Administració de *La Renaixensa*, Xuclá, 13, baixos y en las principals librerías.

POESÍAS

DE
ANGEL GUIMERÁ

AB UN PRÓLECH DE
JOSEPH YXART

y profusió de dibuixos en varietat de tintas

PER
J. LL. PELLICER Y A. FABRÉS

Punts de venda: Administració de Joan Almirall, Princesa, 16, y en las principals librerías.

M'admirable acte d'âme
Bonne & secundo de

J. Thom. Quintana

J. Thom. Quintana
MARIANELA

Es propiedad del
Museo del Teatro
de Barcelona